

Wstęp	9
Cel badań, ich zakres terytorialny i chronologiczny	9
Stan badań	18
Podstawa źródłowa	29
Struktura pracy	32
 Rozdział 1. Warszawa na mapie ruchów migracyjnych nowożytnej Rzeczypospolitej	36
1.1. Migracje ludności niemieckojęzycznej na teren Rzeczypospolitej do końca XVIII w.	37
1.2. Warszawa jako miasto imigracji	45
1.2.1. Uregulowania prawne dotyczące cudzoziemców w Warszawie	55
1.2.2. Chronologia migracji	69
1.2.3. Pochodzenie terytorialne imigrantów niemieckojęzycznych	72
1.2.4. Liczebność społeczności niemieckojęzycznej	79
1.2.5. Sieci migracyjne	85
Podsumowanie	89
 Rozdział 2. Socjotopografia imigracji warszawskiej	91
2.1. Rozwój przestrzenny i podziały administracyjne Warszawy w XVIII w.	92
2.2. Pierwsza połowa XVIII w.	99
2.3. Druga połowa XVIII w.	104
Podsumowanie	119
 Rozdział 3. Między zamkiem a ratuszem	121
3.1. W kręgu dworu królewskiego	122
3.2. Udział imigrantów we władzach samorządowych Starej i Nowej Warszawy do 1791 r.	136
3.3. Aktywność samorządowa imigrantów na terenie jurydyk	144
3.4. Udział imigrantów we władzach samorządu warszawskiego po 1791 r.	147
Podsumowanie	150

Rozdział 4. Imigracja i jej wpływ na ekonomię miasta	152
4.1. Struktura organizacyjna warszawskiego handlu i rzemiosła w XVIII w.	155
4.2. Wyznanie a przynależność do konfraterni kupieckiej i cechów rzemieślniczych	157
4.3. Udział kupców niemieckojęzycznych w handlu warszawskim	163
4.4. Udział rzemieślników niemieckojęzycznych w rozwoju rzemiosła warszawskiego	170
4.4.1. Manufaktury mieszczańskie	184
Podsumowanie	190

Rozdział 5. Formy życia religijnego niemieckojęzycznych imigrantów	192
5.1. Bractwo św. Benona	193
5.1.1. Statut bractwa św. Benona	197
5.1.2. Kościół św. Benona i instytucje podległe bractwu św. Benona	202
5.2. Zbór ewangelicko-augsburski	210
5.2.1. Organizacja warszawskiego zboru ewangelicko-augsburskiego	216
5.2.2. Instytucje zboru luterńskiego	222
5.3. Formy kontaktów międzywyznaniowych	229
Podsumowanie	237

Rozdział 6. Prekursorzy ideologii mieszczańskiego oświecenia	238
6.1. Mieszczańska protointeligencja	240
6.2. Nauczyciele i szkoły prywatne	245
6.3. Drukarnie i księgarnie mieszczańskie	251
6.4. Czytelnie i wypożyczalnie książek	258
6.5. Warszawskie kawiarnie i traktiernie	260
6.6. Warszawska masoneria	264
Podsumowanie	268

Rozdział 7. Program ideowy niemieckojęzycznego mieszczaństwa	270
7.1. Prasa warszawska w XVIII w.	273
7.2. Mieszczańscy kameraliści	283
7.3. Etyka mieszczańska	291
7.3.1. Miłość do ojczyzny (patriotyzm)	298
7.3.2. Mądrość (wykształcenie)	301
7.3.3. Pracowitość (etos pracy)	303
7.3.4. Tolerancja wyznaniowa	305
7.3.5. Oszczędność	307
7.3.6. Wstrzemięźliwość	308
7.4. Koncepcja obywatelstwa	310
Podsumowanie	316

Rozdział 8. Przyczyny, przebieg i konsekwencje konfliktu w warszawskim środowisku ewangelickim	318
8.1. Pierwsze synody generalne i ich decyzje (Leszno 1775 r., Węgrów 1780 r.)	323
8.1.1. Współpraca międzywyznaniowa. Unie w Lesznie 1776 r. i w Sielcu 1777 r.	331
8.2. Sytuacja warszawskich zborów ewangelickich	336
8.3. Przebieg konfliktu i warunki ugody	339

8.4. Zakończenie konfliktu i jego konsekwencje	352
8.5. Polemika w sprawie praw stanu mieszczańskiego	355
8.5.1. Szlachecki punkt widzenia	358
8.5.2. Mieszczański punkt widzenia	363
Podsumowanie	373
Zakończenie	375
Summary	385
Wykaz skrótów	389
Bibliografia	390
Wykaz tabel i wykresów	420
Indeks osobowy	421